

L. Dz. 10/2024

Łódź, 24 07 2024

Ocena

Rozprawy doktorskiej na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu,
dyscyplinie nauki o zdrowiu
mgr Agnieszki Skubiszewskiej
p.t. „Ocena stanu funkcjonalnego osób długowiecznych”

Zmiany demograficzne zachodzące w Polsce powodują, że gwałtownie rośnie liczba osób starszych. Jedną z mniej znanych konsekwencji tego zjawiska jest również zwiększanie się liczby osób długowiecznych, w tym osób dożywających 90, a nawet 100 i więcej lat. Sytuacja ta powoduje powstanie nowych wyzwań, z jakimi mierzyć się musi krajowy system opieki zdrowotnej.

Długowieczność wiąże się często z wielochorobowością oraz zwiększoną podatnością na zespoły geriatryczne. Oprócz zadań typowych dla innych grup pacjentów w starszym wieku, a mianowicie skutecznego zapobiegania, wczesnego rozpoznawania i efektywnego zarządzania schorzeniami przewlekłymi, osoby najstarsze wymagają dodatkowych działań. Kluczowym wyzwaniem staje się ocena stanu funkcjonalnego tej grupy pacjentów, co wymaga nowego podejścia i strategii w opiece zdrowotnej. Stan funkcjonalny osób długowiecznych, obejmujący zarówno sprawność fizyczną, jak i psychiczną, jest niezwykle zróżnicowany, co podkreśla konieczność szczegółowej diagnozy i dostosowanej opieki. Wczesne wykrycie problemów takich jak zespół kruchości pozwala na zastosowanie interwencji, które mogą poprawić jakość życia pacjentów, ich zdolność do samodzielnego funkcjonowania a na koniec – przyczynić się do istotnego przedłużenia ich życia. Ocena stanu funkcjonalnego osób długowiecznych ma także istotne znaczenie dla ekonomiki systemu opieki zdrowotnej, bowiem skuteczna diagnostyka i leczenie mogą przyczynić się do zmniejszenia kosztów opieki poprzez ograniczenie hospitalizacji oraz opóźnienie wystąpienia niesprawności. W obliczu rosnącej liczby osób starszych, wdrożenie systematycznej oceny funkcjonalnej może również pomóc w bardziej efektywnym planowaniu i zarządzaniu ograniczonymi wszak zasobami systemu opieki zdrowotnej.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że decyzja o podjęciu przez mgr Agnieszkę Skubiszewską badań nad oceną stanu funkcjonalnego osób długowiecznych w Polsce jest niezwykle trafna. W polskiej literaturze naukowej brakuje bowiem pogłębionych analiz w tym obszarze, a zdobyta wiedza może mieć istotne implikacje praktyczne. Zrozumienie zróżnicowania stanu funkcjonalnego oraz identyfikacja czynników wpływających na jego pogorszenie mogą umożliwić opracowanie skutecznych strategii interwencji, a w dłuższej perspektywie przyczynić się do podniesienia standardów opieki i poprawy jakości życia tej rosnącej grupy osób.

Na wstępie omawiania przedmiotowej rozprawy warto ponadto podkreślić, że jest ona oparta na czterech publikacjach w czasopismach recenzowanych, w których Doktorantka jest pierwszą autorką, i które składają się na spójny, logicznie powiązany cykl.

Rozprawa ma typowy dla tego rodzaju prac zestaw elementów, na który składa się, by wymienić najbardziej istotne, wprowadzenie, cele pracy, opis metodologii ('Materiał i metody'), wyniki badań własnych przedstawione w formie kopii czterech publikacji stanowiących podstawę rozprawy, podsumowanie i wnioski oraz spis piśmiennictwa.

We 'Wprowadzeniu' Autorka dokonała omówienia zagadnienia podejmowanego w pracy. Choć część ta jest niedługa, pozwala jednak wyrobić sobie zdanie o dobrej znajomości przez Autorkę podejmowanego zagadnienia oraz aktualnej wiedzy naukowej na ten temat.

Ogólny cel pracy oraz cele szczegółowe zostały sformułowane jasno i poprawnie. Odrębny rozdział poświęcony metodyce badań utwierdza w przekonaniu, że metodyka ta była zgodna z aktualnym stanem wiedzy oraz została poprawnie dostosowana do przyjętych celów. Wyniki zaprezentowane w reprodukowanych publikacjach są oryginalne i istotne, o czym szerzej poniżej. Rozdziały „Podsumowanie” i „Wnioski” przynoszą użyteczne podsumowanie głównych wyników, oraz racjonalne wnioski (w liczbie pięciu), stanowiące adekwatną odpowiedź na postawione sobie przez Autorkę cele, wraz z sugestiami ich wykorzystania w praktyce klinicznej i krajowej polityce zdrowotnej.

Do szczególnie cennych obserwacji Autorki, poczynionych podczas badań stanu funkcjonalnego osób długowiecznych, należą:

- Stan funkcjonalny osób długowiecznych jest bardzo zróżnicowany, co sugeruje, że w opiece nad tą grupą osób niezbędna jest indywidualizacja podejścia, i podkreśla celowość rutynowej oceny ich stanu funkcjonalnego
- Fenotypowe cechy zespołu słabości są silnie skorelowane z niesprawnością funkcjonalną i umysłową oraz ze zwiększonym ryzykiem śmierci. Wskazuje to na potrzebę stosowania badań przesiewowych w kierunku tego zespołu.

Podobnie, szczególnie cenne znaczenie mają niektóre z wniosków, postawione przez Autorkę na podstawie przeprowadzonych przez siebie badań, a mianowicie konieczność opracowania strategii, które pomogą efektywnie planować opiekę nad osobami najstarszymi, szczególnie w kontekście identyfikacji i wsparcia osób zagrożonych zespołem słabości.

Podsumowując, badania doktorantki dostarczyły istotnych danych na temat stanu funkcjonalnego osób długowiecznych oraz wyznaczyły kierunki dalszych działań, które mogą przyczynić się do poprawy jakości opieki zdrowotnej nad osobami najstarszymi w Polsce.

Obowiązkiem recenzenta jest jednak także wychwycenie niedociągnięć omawianej pracy:

1. W rozprawie zabrakło zwerbalizowanych pytań badawczych i hipotez, których obecność z pewnością poprawiłaby czytelność toku wywodu rozprawy
2. Choć w rozprawie znalazły się, z wyjątkiem wymienionych w p. 1, oczekiwane elementy, to już ich układ nie jest typowy. Bardziej logiczne byłoby umieszczenie „Podsumowania” i „Wniosków” po zaprezentowaniu zawartych w reprodukowanych pracach wyników. Najbardziej zaskakujące jest natomiast umieszczenie bibliografii w tekście ‘Wprowadzenia’
3. Autorka posługuje się terminami ‘zespół słabości’ oraz ‘zespół kruchości’ (np. str. 16 dysertacji), nie wyjaśniając jednocześnie, że są to terminy równoznaczne. „Zespół słabości” to określenie poprawne, ale używając go, Autorka dzieli badanych na ‘silnych’ i ‘słabych’, co wobec stosowania w swoich badaniach oceny siły mięśniowej ręki dodatkowo gmatwa wywód.
4. Na stronie 24 Autorka pisze o tym, że „Łącznie wypełniono ankiety dotyczące [...] 87 stulatków”, a następnie, że „Grupę badaną stanowiło 89 osób (69 kobiet i 20 mężczyzn) w wieku 100 i więcej lat”, co wydaje się ze sobą sprzeczne

5. W opisie selekcji artykułów włączonych do przeglądu, dokonanego w trzeciej z wykorzystanych w dysertacji prac Autorki, zabrakło przekonującego wyjaśnienia, na jakiej podstawie przegląd ograniczono do „13 artykułów o najsilniejszym współczynniku oddziaływania”, a w szczególności z jakich powodów i na jakiej podstawie ustalono stosowny punkt odcięcia.

Wymienione niedociągnięcia nie stanowią jednak istotnych wad, oraz nie podważają zasadniczych zalet pracy. Podsumowując, pragnę zatem podkreślić, że Autorka wykazuje dobrą ogólną wiedzę teoretyczną w zagadnieniach, które podjęła w swoich badaniach, posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, dzięki czemu dokonała oryginalnego rozwiązania problemu naukowego, wyciąga uzasadnione obserwowanymi wynikami wnioski, a przygotowana przez Nią rozprawa, a w szczególności jej wyniki mogą znaleźć zastosowanie praktyczne. W mojej opinii, recenzowana praca w pełni spełnia zatem warunki określone w art. 13 ustawy z dn. 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki [Dz.U. 2017 poz. 1789] tj., j., co upoważnia mnie do wystąpienia do Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego z wnioskiem o dopuszczenie mgr Agnieszki Skubiszewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. n. med. Przemysław Kardas
Kierownik Zakładu Medycyny Rodzinnej UM w Łodzi